

III P 266/99

OKROŽNO SODIŠČE V LJUBLJANI
LJUBLJANA

TOŽEČA STRANKA: [REDACTED] in ostali, ki jih zastopajo:

TOŽENA STRANKA: 1. Republika Slovenija, ki jo zastopa državno pravobranilstvo v
Ljubljani

2. Agencija za trg vrednostnih papirjev, ki jo zastopa odvetnik Stojan
Zdolšek iz Ljubljane

PRIPRAVLJALNI SPIS

2 x

pooblastilo v spisu

priloge: kot bodo navedene v nadaljevanju vloge

Tožeča stranka še navaja:

XX.

Drugotožena stranka Agencija za trg vrednostnih papirjev (v nadaljevanju ATPV) si je marca 1996 zadala cilj ustaviti vplačila in likvidirati vzajemne sklade DZU Proficie Dadas, v katerih je bilo premoženje vlagateljev - tožnikov in odvzeti dovoljenje za opravljanje dejavnosti upravljanja investicijskih skladov DZU Proficii Dadas. V ta namen je s svojimi ukrepi, za katere ni imela niti zakonske niti stvarne podlage in so bili izvedeni v nasprotju z ustavo, zakoni in mednarodnimi pogodbami, posegla v s pogodbo o vplačilu kuponov vzajemnega sklada pridobljene lastninske pravice tožnikov, ki so ustavno in zakonsko zaščitene ter mednarodno potrjene kot človekove pravice. S svojimi ukrepi je ATPV tožečim strankam vede povzročila materialno škodo. Tožeče stranke na tem mestu pojasnjujejo tako protipravnost ravnanja ATPV, kot vzročno zvezo med ravnanjem ATPV in tožečim strankam nastalo materialno škodo.

1. Uvod

Ena izmed glavnih nalog ATPV je zaščita investitorjev, kar je bilo jasno določeno v tretjem odstavku 147. člena Zakona o trgu vrednostnih papirjev (ZTVP). Pod pretvezo sankcionirati domnevno nepravilno poslovanje DZU Proficie Dadas je ATPV 13.3.1996 strokovnemu svetu predlagala, da naj sprejme sklep o prepovedi nadaljnje prodaje investicijskih kuponov vzajemnih skladov DZU Proficie Dadas. ATPV je ta predlog uresničila 20.3.1996 in sicer tako, da je izdala navidezno splošen sklep, ki pa je bil namenoma sestavljen tako, da je učinkoval le proti premoženju tožnikov v skladih DZU Proficie Dadas, to je *"sklep o določitvi največjega obsega vrednosti sredstev, ki jih lahko upravlja posamezna družba za upravljanje in prepoved vplačil v sklade tistih DZU, ki so to mejo že presegli"* [15]. Sklep je bil iz mnogih vidikov nezakonit, tu naj omenimo le, da niso bili izpolnjeni zakonsko predpisani pogoji (hude motnje na trgu vrednostnih papirjev), ki bi dovoljevali izdajo tega sklepa, saj se je ATPV sklicevala na bodoče hude motnje, ne pa na kakršnekoli obstoječe motnje, saj slednjih ni bilo. Zakon nalaga ATPV, da v primeru obstoječih hudih motenj na trgu vrednostnih papirjev zaščiti vlagatelje. V resnici pa je ATPV sprejela sklep v odsotnosti hudih motenj, poleg tega pa je bil sklep takšen, da vlagateljev ni ščitil, pač pa jih je oškodoval in pri tem razvrednotil njihovo premoženje. Sklep je povzročil razprodajo delnic, padec njihovih cen ter zaradi prisilne prodaje realizirano izgubo in s tem oškodovanje vlagateljev – tožnikov.

Dejstvo, da je bilo ATPV vnaprej jasno, da bodo s sklepom prizadeti in oškodovani predvsem vlagatelji v vzajemne sklade DZU Proficie Dadas, je večkrat priznal takratni predsednik strokovnega sveta ATPV, Dušan Mramor, npr. v izjavi za časopis Finance: *"Res je, da je ATPV s tem, ko je sprejela ukrepe, s katerimi je zavarovala predvsem nove vlagatelje, starim vede onemogočila normalen izstop iz skladov. Jasno je, da jih je ukrep ATPV prizadel ... to so tragične zgodbe..."* [19]. Podobno priznanje je gospod Mramor podal tudi v okviru 137. seje Odbora Državnega zbora za finance in kreditno-monetarno politiko [20]: *"To ni lahka odločitev, ko si enkrat v takem položaju, da moraš odločiti, da pač ti ljudje bodo izgubili ..."*. Izjavi gospoda Mramorja jasno kažete, da je ATPV vnaprej vedela, da bo s svojim sklepom oškodovala vlagatelje – sedanje tožnike. To pa je v popolnem nasprotju s 147. členom ZTVP, katerega zadnji odstavek se glasi: *"Pri opravljanju nalog iz drugega odstavka tega člena Agencija deluje v javnem interesu z namenom zaščite investitorjev in razvoja trga vrednostnih papirjev"*.

Številni tožniki so prepričani, da je bil namen ATPV onemogočiti vlagateljem sodelovanje njihovega premoženja pri odkupu podcenjenih privatizacijskih delnic iz naslova

lastninenja podjetij, ki je bilo takrat tik pred vrati. Na to zelo jasno kažejo tudi vsi ostali ukrepi, ki jih je ATVP izvedla kasneje in so še dodatno oškodovali vlagatelje (odvzem dovoljenja DZU Proficiji Dadas, napeljevanje vlagateljev k podpisu škodljivih pogodb, odvzem dovoljenja družbi Dadas BPH). Tako je danes cilj, da se koncentriranje lastništva opravi po nižjih cenah, bolj ali manj dosežen, trdi dober poznavalec razmer na borzi, direktor Ljubljanske borze, D. Veselinovič [42]. V takratnem času, ko je bila privatizacija tik pred vrati, pa so bila za nekatere kroge moteča naslednja dejstva:

- Poslovni sistem Dadas d.d. se je prehitro kapitalsko krepil, vloge v vzajemne sklade DZU Proficije Dadas so naraščale, vse družbe so beležile dobičke,
- Poslovni sistem Dadas d.d. je sodeloval v lastninenju, vlagal je sredstva v odkup delnic, pričeli so se prevzemi družb,
- z obstoječim in potencialnim bodočim odkupom privatizacijskih delnic je Poslovni sistem Dadas d.d. dvigal ceno delnicam, kar pa ni bilo po volji lobijem, ki so hoteli imeti koristi od močno podcenjenih privatizacijskih delnic, prihajajočih na trg v naslednjih dneh, tednih in mesecih,
- pojavila se je selitev kapitala iz bank v vzajemne sklade v prvih mesecih leta 1996, kar je bila sicer normalna posledica znižanja obrestnih mer v letih 1995 in 1996 in padca tečaja takratne nemške marke (DEM).

Številni tožniki menijo, da je ATVP v konkretnem primeru svoje pravno sporne ukrepe sprejela namerno in pod vplivom lobijev, ki so želeli imeti koristi od podcenjenih privatizacijskih delnic slovenskih podjetij. Pri tem ji ni bilo žal številnih žrtev, ki so nastajale. Posamični mali vlagatelji v sklade DZU Proficije Dadas žal predstavljajo veliko žrtev ravnanja ATVP, čeprav je ena glavnih in v zakonu predpisanih nalog ATVP ravno zaščita malih vlagateljev. Ne glede na gornje prepričanje pa je za razumevanje problematike potrebno obravnavati naslednja ključna vprašanja:

- Ali je bila odločitev ATVP z dne 13.3.1996, da prepove vplačila v sklade DZU Proficije Dadas, zakonita in ali je s tem nedopustno posegla v lastninsko pravico investorjev ?
- Ali so na trgu vrednostnih papirjev obstajale kakršne koli hujše motnje, ki jih opredeljuje zakon in bi opravičevale izdajo sklepa [15] 20.3.1996, kar je vodilo v tako obsežno oškodovanje vlagateljev ?
- V primeru, da so hude motnje na trgu vrednostnih papirjev obstajale, ali je ATVP ukrepala v skladu z zakonom in v smislu zaščite vlagateljev ?
- V primeru, da je ATVP ukrepala v skladu z zakonom, zakaj so potem vlagatelji plačali najvišjo ceno ukrepov ATVP, če je ena njenih glavnih nalog zaščita vlagateljev ?
- Kaj bi se zgodilo, če ATVP ne bi ukrepala ?

Dokumenti dokazujejo, da na trgu vrednostnih ni bilo hudih motenj, ki bi opravičevale ukrepanje ATVP. To priznava tudi sama ATVP, saj se je sklicevala na bodoče možne hujše motnje, ne pa na obstoječe. Tudi če bi hude motnje obstajale, je bilo ukrepanje ATVP izrazito v nasprotju z zakonom in je povzročilo oškodovanje vlagateljev. To je razlog, da vlagatelji tožijo ATVP in državo RS, saj slednja sprejema zakone in nadzoruje ATVP, ki je bila ustanovljena z namenom zaščite vlagateljev in razvoja trga vrednostnih papirjev. Poleg tega pri obravnavi navedenih vprašanj tožeče stranke nikakor ne morejo prezreti očitnega dejstva, da se je oškodovanje vlagateljev pojavilo kot posledica delovanja ATVP, kar so tožeče stranke občutile na lastni koži. Pred izdajo sklepa [15] tožeče stranke namreč niso čutile nikakršnih hudih motenj in so lahko neovirano dostopale do svojega premoženja v skladu s pravili poslovanja skladov. Slednje pa ni bilo več mogoče po ukrepanju s strani ATVP. Že na tem mestu lahko ugotovimo preprosto, a nesporno in pomembno dejstvo: ATVP ni uresničila

svoje glavne naloge, to je zaščite vlagateljev, nasprotno, vlagatelji so po njenem "ukrepanju" utrpeli oškodovanje. Ob tem dejstvu je nemogoče prezreti odgovornost ATPV za nastale razmere.

V nadaljevanju bomo podrobno pregledali celotno vsebino ukrepanja ATPV in posledice. Navedli bomo glavne kršitve zakonov s strani ATPV in jih povezali z materialno škodo vlagateljev. V drugi točki, ki sledi uvodu, bomo analizirali osnovno škodljivo odločitev ATPV, to je, da prepove vplačila v sklade DZU Proficie Dadas. V tretji točki bomo podrobno analizirali način realizacije te odločitve, niz nezakonnosti v zvezi s tem, kot tudi posledice, t.j. materialno škodo, ki so jo zaradi tega utrpeli vlagatelji. V četrti točki bomo obravnavali zaščitni ukrep, t.j. prenos skrbništva nad skladi, ki ga je DZU Proficia Dadas izvedla, da bi preprečila oškodovanje vlagateljev, ki je nastalo zaradi ukrepa ATPV. Opozorili bomo, da je ATPV izrabila izvedbo omenjenega zaščitnega ukrepa s strani DZU Proficie Dadas kot razlog za odvzem dovoljenja slednji. V peti točki bomo opisali reševanje situacije po odvzemu dovoljenja DZU Proficii Dadas. Pokazali bomo, da je ATPV tudi v tej fazi delovala skrajno škodljivo za vlagatelje, saj jih je zavedla, prevarala ter napeljala v podpis sebi škodljivih pogodb.

2. Nezakonita prepoved vplačil v sklade DZU Proficie Dadas

Za pojasnitev razmer je pomembna 4. seja strokovnega sveta ATPV, ki je potekala v dveh delih in sicer 13.3.1996 ter 20.3.1996. Strokovni svet ATPV je 13.3.1996 v okviru prvega dela seje brez zakonske podlage sprejel odločitev, da prepove nadaljnja vplačila v vzajemne sklade, ki jih je upravljala DZU Proficia Dadas, kar je razvidno iz 3. točke dokumenta *"Predlog sklepov v zvezi z ugotovljenimi nepravilnostmi pri poslovanju DZU Proficia Dadas"* z dne 13.3.1996 [13], ki ga je za sejo strokovnega sveta pripravilo vodstvo ATPV. Odločitev je bila sprejeta pod 7. točko dnevnega reda *"Odločanje o posamičnih zadevah"*, ki je bila posvečena obravnavi domnevnih nepravilnosti pri poslovanju DZU Proficie Dadas. Če bi DZU Proficia Dadas res poslovala nepravilno, potem bi ATPV smela nepravilno poslovanje sankcionirati v skladu z eno od treh možnosti, ki jih predvideva Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje [17]:

- a) ATPV izda odredbo o odpravi nepravilnosti in določi rok za odpravo;
- b) ATPV denarno kaznuje DZU;
- c) ATPV odvzame dovoljenje za poslovanje DZU (zlasti če nepravilnosti ne bi bile odpravljene v določenem roku).

Nikakor pa omenjeni zakon ni omogočal prepovedi vplačil v sklade ob sočasno neomejenih izplačilih, kar smiselno dokazujeta 4. odst. 112. člena in 51. člen ZISDU. Isti zakon še zlasti ni dovoljeval prepovedi vplačil kot sredstvo za sankcioniranje DZU-jev zaradi njihovega nepravilnega poslovanja. Prepoved vplačil v sklade DZU Proficie Dadas je bila zato protipravni ukrep, ki je protizakonito preoblikoval sklade DZU Proficie Dadas iz normalnega "odprtega" tipa v "izplačilno-razprodajne tvorbe" in posledično prizadel lastninske pravice vlagateljev v sklade DZU Proficie Dadas, kar bo podrobneje utemeljeno v nadaljevanju v 3. točki te vloge.

Kot je bilo omenjeno, je strokovni svet ATPV na svoji seji 13.3.1996 razpolagal s pripravljenim gradivom *"Predlog sklepov v zvezi z ugotovljenimi nepravilnostmi pri poslovanju DZU Proficia Dadas"*, ki je pod točko 3. vsebovalo sklep *"Prepovedo se nadaljnje prodaje investicijskih kuponov vzajemnih skladov, dokler DZU ne uskladi poslovanja in naložb vzajemnih skladov in pridobi dokončnega dovoljenja za poslovanje vzajemnih skladov"*. Strokovni svet je torej sprejel odločitev o prepovedi nadaljnjih vplačil v sklade DZU Proficie Dadas, a se je hkrati zavedal, da **odločitev nima zakonske podlage**. Zato je

strokovni svet svojo sejo prekinil za teden dni (do 20.3.1996) in naročil strokovni službi ATVP, naj v vmesnem času pripravi pravno utemeljitev za prepoved vplačil v vzajemne sklade DZU Proficie Dadas. V vmesnem času med 14.3. in 20.3.1996 je strokovna služba ugotovila, da pravna utemeljitev predlaganega sklepa ni možna, saj zanj ni bilo zakonske podlage. Zato si je izmislila drugi temelj oziroma razlog za ukrepanje. Nič več se ni sklicevala na *"nepravilnosti pri poslovanju DZU Proficie Dadas"*, pač pa je kot razlog za ukrepanje navedla *"kapitalski trg"* na katerem naj bi vladale *"hujše motnje"*. Če bi hude ali hujše motnje zares obstajale, bi ATVP lahko uporabila 3. ali 4. odstavka 112. člena ZISDU, ki v primeru hudih motenj v transakcijah z devizami ali vrednostnimi papirji omogoča izvedbo določenih ukrepov, kar bo podrobno analizirano v 3. točki te vloge. Kot rezultat svojega dela je strokovna služba za drugi del seje strokovnega sveta, ki je potekal 20.3.1996 (še vedno pod 7. točko dnevnega reda) pripravila gradivo *"Možni ukrepi v zvezi s nepravilnostmi, ugotovljenimi pri pregledu poslovanja DZU Proficia Dadas"* s štirimi prilogami [18]. V okviru tega gradiva je strokovna služba predlagala, da naj strokovni svet sprejme navidezno splošen sklep, ki pa bo v resnici učinkoval le proti premoženju vlagateljev v skladih, ki jih je upravljala DZU Proficia Dadas, to je *"Sklep o določitvi največjega obsega vrednosti sredstev vzajemnih skladov, ki jih lahko upravlja posamezna družba za upravljanje in prepovedi vplačil za tiste DZU, katerih skupna vrednost skladov je to mejo presejala"*. S tem sklepom naj bi se omejila skupna vrednost premoženja vlagateljev v vseh skladih ene DZU na 3,0 mrd SIT, hkrati pa bi se prepovedala nadaljnja vplačila v sklade tiste DZU, ki so to mejo že presegli. Skladi, ki jih je upravljala DZU Proficia Dadas, so tedaj edini presegali mejo 3,0 mrd, skupna vrednost sredstev v njenih skladih je bila tedaj 6 mrd SIT. Zato bi bila DZU Proficii Dadas kot edini DZU prepovedana nadaljnja prodaja investicijskih kuponov, odkup kuponov pa bi ostal neomejen, kar bi pomenilo dosego nezakonitega cilja ATVP z dne 13.3.1996, to je uresničitev sklepa o prepovedi nadaljnje prodaje investicijskih kuponov DZU Proficie Dadas.

3. Ukrepanje ATVP proti tožnikom

Na drugem delu seje, ki je potekal 20.3.1996, o čemer govori zapisnik [14], je ATVP v resnici ravnala v skladu s predlogom strokovne službe in sprejela *"Sklep o določitvi največjega obsega vrednosti sredstev vzajemnih skladov, ki jih lahko upravlja posamezna družba za upravljanje in prepovedi vplačil za tiste DZU, katerih skupna vrednost skladov je to mejo presejala"* [15]. S tem sklepom je omejila skupno vrednost premoženja vlagateljev vseh skladih ene DZU na 3,5 mrd SIT (prvotni predlog omejitve je bil celo samo 3.0 mrd !) in prepovedala nadaljnja vplačila v sklade tiste DZU, ki so to mejo že presegli. Tako je bila DZU Proficii Dadas kot edini DZU prepovedana nadaljnja prodaja investicijskih kuponov, odkup kuponov pa je ostal neomejen in ga je ATVP še pospešila z zavajajočim in provokativnim obvestilom za javnost [16]. Pri izdaji navedenega sklepa se je ATVP sklicevala na 3. odstavek 112. člena ZISDU [17]. Izdaja tega sklepa je bila neumestna, pravno napačna in hkrati ekonomsko uničujoča za tožnike – vlagatelje v sklade DZU Proficie Dadas iz razlogov, ki jih v nadaljevanju podrobneje obravnavamo:

3.1. ATVP je delovala v škodo tožnikom, namesto v korist

Iz zapisnika 4. seje strokovnega sveta ATVP [14] (točka 7, odločanje o posamičnih zadevah) izhaja, da naj bi po mnenju ATVP obstajale nepravilnosti pri poslovanju DZU Proficie Dadas. Če bi nepravilnosti v resnici obstajale, potem bi v skladu s 1. odst. 112. člena ZISDU ATVP smela ukrepati izključno proti sami DZU Proficii Dadas, nikakor pa ne proti vlagateljem v sklade DZU Proficie Dadas in njihovem premoženju. ATVP žal ni ravnala tako, pač pa je s svojim sklepom o omejitvi največjega obsega vrednosti premoženja

vlagateljev v vzajemnih skladih in prepovedjo vplačil v prvi vrsti prizadela vlagatelje, kršila njihove lastninske pravice in oškodovala njihovo premoženje.

ATVP se je pri tem sklicevala na 3. odstavek 112. člena ZISDU, ki je namenjen zaščiti vlagateljev in omogoča začasno prekinitev poslovanja investicijskih skladov izključno v primeru zunanjih dogodkov (naravne katastrofe, vojne, civilni nemiri, zaprtje bank ali borze, hude motnje v transakcijah z devizami ali vrednostnimi papirji ali druge podobne hujše motnje). Tega se je v resnici zavedala tudi sama ATVP in je to tudi "zaupno" priznala v okviru zaupnega gradiva za 4. sejo strokovnega sveta "*Možni ukrepi...*" [18]. V razdelku 3.3 tega gradiva je ATVP namreč pojasnila možne razloge za uporabo 3. in 4. odstavka 112. člena ZISDU in pri tem ocenjevala, da bi v primeru odločbe po 4. členu pritožnik (DZU) s pritožbo na Vrhovno sodišče proti takšnemu ukrepu zelo verjetno uspel: "*Menim tudi (z 99% gotovostjo), da bi pritožnik s takšno pritožbo uspel, saj se navedeni določbi nanašata na zunanje (objektivne) dogodke in ne na notranje (način poslovanja sklada) dogodke, ki se tičejo poslovanja posameznega sklada*". Gornje besedilo iz [18] kaže na odločenost ATVP, da prepove nova vplačila v sklade DZU Proficie Dadas, (t.j. nadaljnjo prodajo investicijskih kuponov), iskala je le ustrezno pravno-formalno podlago za sprejetje ukrepa, zoper katerega DZU Proficia Dadas z vložitvijo pravnih sredstev ne bi uspela.

Žal pa je ATVP zlorabila 3. (in tudi 4.) odstavek 112. člena ZISDU in ju uporabila brez pravne in dejanske podlage, kar pa bo podrobno pojasnjeno v nadaljevanju.

Dejstvo, da je bilo ATVP vnaprej jasno, da bodo s sklepom prizadeti in oškodovani predvsem vlagatelji v vzajemne sklade DZU Proficie Dadas dokazujeta tudi v uvodu citirani izjavi predsednika strokovnega sveta ATVP, Dušana Mramorja [19] in [20].

3.2. Na trgu vrednostnih papirjev ni bilo razlogov, ki bi dovoljevali ukrepanje ATVP

V času izdaje omenjenega sklepa niso bile prisotne razmere, kot jih opredeljuje 3. odst. 112. člena, ki bi dovoljevale ukrepanje po 3. ali 4. odstavku 112. člena ZISDU. Niso bile prisotne katastrofe, vojne ali civilni nemiri, kakor tudi niso bile prisotne hude motnje v transakcijah z devizami ali vrednostnimi papirji, ali druge podobne hujše motnje. Pomembno je tudi, da v tem času niso obstajali podzakonski akti, ki bi natančno opredelili, kaj sploh so hude motnje. Zaradi odsotnosti teh podzakonskih aktov je bila detekcija in razglasitev hudih motenj prepuščena izključno subjektivni presoji uslužbencev ATVP, kar je vodilo v zlorabo 3. odst. 112. člena ZISDU. Še več, ATVP sploh ni sprejela nobenega sklepa, s katerim bi ugotovila in objavila obstoj kakršnihkoli motenj, kot jih opredeljuje 3. odst. 112. člena ZISDU. Nasprotno, ATVP se v okviru gradiva za drugi del 4. seje strokovnega sveta ATVP [18] sploh ni sklicevala na obstoječe hude motnje, pač pa na motnje, ki naj bi morebiti šele nastale v prihodnosti: "*... Slednje pa bo privedlo do hujših motenj pri poslovanju vzajemnih skladov, saj slednji zaradi zakonskih določb o razpršitvi in obsegu naložb v vrednostne papirje, ki so uvrščeni v borzno kotacijo, ne bodo več sposobni svoje naložbe oblikovati v skladu z določbami zakona in zato ne bodo sposobni poslovati v skladu s pravili o omejitvi in razpršitvi tveganj*." Omenimo naj, da so po sprejetju in objavi sklepa [15] resnično nastale hude motnje, vendar kot izključna posledica samega sklepa. Če ATVP ne bi izdala sklepa, tudi hudih motenj ne bi bilo. Tudi letno poročilo Ljubljanske borze za leto 1996 [41] nikjer ne omenja kakršnihkoli izrednih razmer ali hudih motenj, pač pa na strani 20 priznava, da je določeno negotovost na trgu povzročilo dejstvo, da je ATVP sprožila preoblikovanje skladov DZU Proficie Dadas. Omenimo naj tudi, da se je glede hudih motenj ATVP naravnost sprenevedala, saj je ob različnih priložnostih navajala kot razlog za ukrepanje "različne oblike" motenj, kot tudi "različen čas" njihovega nastanka (prihodnje, pogojne, obstoječe motnje), kot npr:

- "*... bo privedlo do hujših motenj pri poslovanju vzajemnih skladov*", pomeni: motnje pri poslovanju skladov, motnje, ki šele bodo nastale (gradivo Možni ukrepi, [18])

- "... bi dodatno povečevanje denarnega priliva povzročalo napihovanje cen delnic in s tem motnje na trgu vrednostnih papirjev", pomeni: motnje na trgu vrednostnih papirjev, motnje, ki bi morda lahko nastale (tiskovna konferenca 29.3.1996 [46])
- "... so na organiziranem trgu vrednostnih papirjev nastajale hude motnje (tržno neravnovesje med ponudbo in povpraševanjem)", ter še "... omejila je nove denarne prilive ..., ki so bili vzrok za nastanek tržnega neravnovesja in s tem povezanih hudih motenj v transakcijah z vrednostnimi papirji", pomeni: tržno neravnovesje med ponudbo in povpraševanjem, obstoječe hude motnje, (odgovor Ustavnemu sodišču, 10.4.1996, [45], str. 3 in 8)

ATVP je očitno ugotovila, da "bodoče hujše motnje pri poslovanju vzajemnih skladov" iz [18] nikakor niso primerna podlaga za zakonito ukrepanje, zato je kasneje postopoma spremenila tako obliko, kot tudi čas nastanka hudih motenj v formo, ki bi bila primernejša za ukrepanje. Vse to dokazuje, da si je ATVP hude oziroma hujše motnje sproti izmišljevala.

3.3. ATVP je ignorirala 4. odstavek in hkrati zlorabila 3. odstavek 112. člena ZISDU

Tudi če bi hujše motnje v resnici obstajale, je bil od tu naprej pravno in strokovno napačen način ukrepanja ATVP. ATVP je v skladu s 112. členom ZISDU imela na voljo 4. odstavek, ki bi v primeru motenj omogočal prekinitev odkupa in prodaje investicijskih kuponov posameznih vzajemnih skladov – to je tistih, na katere se motnje nanašajo. V skladu s 4. odstavkom 112. člena lahko ATVP v primeru motenj z odločbo **začasno prepove odkup in prodajo** investicijskih kuponov posameznega investicijskega sklada. Začasna prepoved odkupa in prodaje investicijskih kuponov ne bi bil uničujoč ukrep, kot je bila prepoved prodaje investicijskih kuponov pri neomejenem in s strani ATVP spodbujanem odkupu investicijskih kuponov. DZU Proficia Dadas v primeru prepovedi tako prodaje kot tudi odkupa investicijskih kuponov namreč ne bi bila prisiljena razprodajati premoženja skladov po nizkih cenah, zato tudi vlagatelji ne bi utrpeli materialne škode.

Vendar ATVP nikakor ni želela uporabiti 4. odst. 112. člena. Razlog je v tem, da je zoper odločbo po 4. odst. 112. člena možna pritožba na Vrhovno sodišče, kar tudi zadrži izvršitev odločbe. Kot je bilo omenjeno, je namreč strokovna služba ATVP ocenila, da bi pritožnik (DZU Proficia Dadas) "z 99% gotovostjo" s pritožbo uspel, saj se vzroki (motnje) za ukrepanje po 3. in 4. členu nanašajo na zunanje vzroke (hude motnje), ki pa jih takrat ni bilo. ATVP se je odločila ukrepati ne glede na odsotnost motenj, vendar pa se je sklicevala na 3. odstavek 112. člena, ki omogoča izdajanje splošnih predpisov za vse DZU in zoper njega ni pritožbe ter zato učinkuje takoj. To dejstvo ATVP odkrito priznava v razdelku 3.3 zaupnega gradiva "Možni ukrepi..." [18]. ATVP je zlorabila 3. odstavek 112. člena, saj je izdala navidezno splošen sklep, ki pa je bil namenoma sestavljen tako, da je veljal le za sklade DZU Proficie Dadas.

3.4. ATVP ni opredelila roka veljavnosti sklepa, čeprav 3. odstavek 112. člena ZISDU dovoljuje le začasne ukrepe

Tudi če bi bili izpolnjeni pogoji za ukrepanje po 3. odstavku 112. člena, bi ATVP smela izdati odredbo, s katero bi v celoti ali delno **začasno** prekinila poslovanje investicijskih skladov. ATVP je pri tem namerno ignorirala besedo "začasno", saj ni opredelila roka veljavnosti, oz. trajanja sklepa [15], ki ga je sprejela. Rok veljavnosti je po odločbi ustavnega sodišča določila šele tri mesece kasneje, medtem pa je bila škoda vlagateljem že povzročena. Namerna zloraba 3. odstavka 112. člena je nazorno razvidna tudi iz gradiva za 4. sejo strokovnega sveta "Možni ukrepi ..." [18], kjer je v točki 3.3 citiran 3. odstavek 112. člena ZISDU. Pri citiranju člena so izpuščene ključne besede 3. odstavka: "v celoti ali delno **začasno**" kar je nedvomno zavedlo člane strokovnega sveta ATVP. Če bi ATVP že ob izdaji

opredelila rok veljavnosti sklepa, potem ne bi bilo "de facto" likvidacije skladov (opisano v nadaljevanju v točki 3.6), DZU Proficia Dadas pa se ne bi zatekla k nujnemu zaščitnemu ukrepu skrbništva (opisano v točki 4. te vloge), zaradi katerega ji je bilo kasneje odvzeto dovoljenje za upravljanje s skladi, vlagatelji pa ne bi reševali svojega premoženja s podpisovanjem škodljivih "*Pogodb o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila*". Na ta način materialna škoda vlagateljem ne bi bila povzročena. **Nezakonitost ukrepa priznava tudi sama ATVP s tem, ko je 20.6.1996 Ustavnemu sodišču v dopisu sporočila [22], da je nezakonitost ukrepa odpravila.**

3.5. ATVP je nezakonito in "subjektivno" določila največjo dovoljeno višino premoženja tožnikov v skladih

ATVP je s svojim sklepom določila največjo dovoljeno skupno višino premoženja vlagateljev v investicijskih skladih, ki jih upravlja določena družba za upravljanje. Največjo dovoljeno višino sredstev v skladih je ATVP **po svoji presoji** postavila na 3,5 mrd SIT. V zakonu namreč ta višina ni nikjer opredeljena niti ni opredeljen način za njeno določitev oziroma izračun. V zakonu je opredeljen le minimum čiste vrednosti, ki jo mora vzajemni sklad imeti (49. člen ZISDU). Določanje kakršnekoli zgornje meje čiste vrednosti sredstev vzajemnega sklada je zato (bilo) v svoji osnovi protizakonito, vlagatelji bi tako lahko zbrali npr. tudi 14 mrd SIT.

ATVP je največjo dovoljeno višino premoženja v skladih izračunala tako, da je takratno delniško tržno kapitalizacijo (=39 mrd SIT) delila s številom DZU-jev (=11). Obe številki sta nezakoniti. Prvič, na trgu niso le delnice, zato je 39 mrd prenizka vrednost. Drugič, 3. odst. 112. člena ne piše o DZU-jih, pač pa o vzajemnih skladih. Če bi ATVP tržno kapitalizacijo delila s številom vzajemnih skladov (=17) in dobljeno nato množila s 4 (saj je DZU Proficia Dadas upravljala 4 sklade), bi bila "izračunana" največja dovoljena višina sredstev 9,2 mrd in ne 3,5 mrd SIT.

3.6. ATVP je izvedla protizakonito delno likvidacijo skladov

Obstajajo skladi odprtega tipa ter skladi zaprtega tipa. Za sklade odprtega tipa, kamor spadajo vsi slovenski vzajemni skladi (npr. skladi DZU Proficie Dadas) je značilno, da odkup in prodaja investicijskih kuponov potekata kontinuirano, brez omejitev v celotnem obdobju obstoja sklada. Na drugi strani pa je za sklade zaprtega tipa, kamor spadajo PID-i, značilno, da v dogovorjenem obdobju poslovanja vstopi in izstopi iz sklada praviloma niso možni, po preteku tega obdobja pa so investicijski kuponi izplačani. ATVP je s svojim sklepom 20.3.1996 vzajemne sklade DZU Proficie Dadas iz odprtih preoblikovala v "pol-odprte izplačilno razprodajne tvorbe", ki jim je bilo dovoljeno le izplačevanje investicijskih kuponov. Takšnih skladov stroka in zakonodaja ne poznata, saj v okviru trga vrednostnih papirjev ne morejo delovati. Preoblikovanje skladov odprtega tipa v "pol-odprte izplačilno razprodajne tvorbe" je nezakonito in pomeni spremembo pravil upravljanja skladov [43], za kar pa ATVP nima pooblastila. Kot je že bilo omenjeno, tudi Ljubljanska Borza v svojem poročilu za leto 1996 [41] na strani 20 priznava, da je ATVP v resnici preoblikovala sklade DZU Proficie Dadas.

Niti v primeru likvidacije sklada, potem, ko je družbi za upravljanje, ki sklad upravlja, s pravnomočnostjo odvzeto dovoljenje za upravljanje skladov, kot opredeljuje 49. člen ZISDU, ni dovoljeno preoblikovanje normalnih odprtih skladov v "pol-odprte izplačilno razprodajne tvorbe", saj so ob likvidaciji predvideni številni varovalni mehanizmi, ki zagotavljajo enakopravno obravnavo vseh vlagateljev in kontrolirano vnovčevanje premoženja skladov, kar pa ni bilo res pri omenjenem nezakonitem preoblikovanju skladov.

ATVP je s sklepom 20.3.1996, ko je prepovedala nadaljnja vplačila investicijskih kuponov v sklade DZU Proficie Dadas ter hkrati dovolila in spodbujala izplačila kuponov,

povzročila začetek razprodaje premoženja skladov, t.j. likvidacijo premoženja tožnikov. Poleg tega je 28.3.1996 prepovedala objavljanje VEP skladov DZU Proficie Dadas in tako dokončala protizakonito, prikrito "de facto" likvidacijo skladov.

Zakonita bi bila edino le resnična, t.j. "de iure" likvidacija skladov, vendar šele po pravnomočnosti odločbe o odvzemu dovoljenja DZU Proficii Dadas (49. člen ZISDU), kar pa 20.3.1996 seveda ni bil slučaj. V primeru "de iure" likvidacije bi bila najprej potrebna objava sklepa o začetku likvidacije (50. člen ZISDU) in od tega dne imetniki investicijskih kuponov ne bi več mogli zahtevati izplačila vrednosti investicijskih kuponov (51. člen ZISDU, pomeni, da bi bila prekinjena tudi izplačila in ne le vplačila, kot je storila ATVP). Sledilo bi imenovanje likvidatorja in postopno vnovčevanje naložb (52. in 53. člen ZISDU). Imetniki investicijskih kuponov bi imeli pravico do sorazmernega dela vrednosti sredstev ob likvidaciji vzajemnega sklada (25. člen ZISDU).

3.7. ATVP je posegla v lastninsko pravico vlagateljev, ki je bila določena s "Pravili upravljanja vzajemnega sklada"

Pri vplačilu investicijskih kuponov so vlagatelji z DZU Proficio Dadas sklenili "Pogodbo o vplačilu", katere sestavni del so bila tudi "Pravila upravljanja vzajemnega sklada" [43]. V pogodbi je bilo opredeljeno premoženje, katerega lastnik je bil vlagatelj – podpisnik pogodbe. Iz pogodbe izvirajoče lastninske pravice sta med drugim zagotavljala z zakonom usklajena "Postopek likvidacije vzajemnega sklada" in "Postopek za spremembo pravil upravljanja" (9. in 7. točka pravil [43]). Postopek likvidacije in postopek za spremembo pravil upravljanja opredeljuje tudi ZISDU. Vzajemni skladi so bili pogodbeno opredeljeni kot običajni odprti vzajemni skladi, ki stalno sprejemajo vplačila oz. vpisujejo kupone (5. točka pravil) in tudi stalno izplačujejo vrednosti kuponov oz. jih odkupujejo (6. točka pravil). Prepoved prodaje kuponov pomeni poseg v lastninsko pravico vlagateljev iz 5. točke pravil. Poleg tega je ATVP 28.3.1996 izdala tudi sklep o prepovedi objavljanja VEP, čeprav je javna objava VEP zakonsko predpisana in pogodbeno opredeljena pravica (4. točka pravil). Kot že omenjeno v 3.6, je ATVP s tem izvedla "de facto" likvidacijo skladov in odvzela še eno lastninsko pravico, pridobljeno v 9. točki pravil. Hkrati je ATVP kršila tudi zakon ZISDU, ki opredeljuje pogoje za začetek likvidacije kot tudi postopek likvidacije, kot smo opisali v točki 3.6.

3.8. ATVP ni upoštevala besedila 3. odstavka 112. člena

Tudi če bi bil sklep po 3. odstavku 112. člena v resnici namenjen vsem DZU, bi bil še vedno brez zakonske podlage. Na podlagi 3. odstavka lahko namreč ATVP v primeru naravnih katastrof, vojne, civilnih nemirov, zaprtja bank ali borze, hudih motenj v transakcijah z devizami ali vrednostnimi papirji ali drugih podobnih hujših motenj izda odredbo, s katero v celoti ali delno **začasno prekine poslovanje** investicijskih skladov (skladov kot firme), ne pa, da jim določi, kolikšno višino premoženja smejo vlagatelji zbrati v investicijskih skladih (sklad kot skup premoženja, ki je v lasti vlagateljev). Poudariti je potrebno, da se 3. odst. 112. člena nanaša na vzajemni sklad kot firmo, ki posluje in ne na skup premoženja, ki ne posluje. ATVP je s sklepom [15] omejila že zbrano premoženje vlagateljev, saj je bila dovoljena skupna vrednost sredstev vzajemnih skladov nižja od obstoječe vrednosti, t.j. fizičnega premoženja vlagateljev. Nekateri člani strokovnega sveta ATVP tega dejstva niso poznali [44], ko so sprejemali sklep. Določitev znižanja premoženja sklada pomeni poseg v lastninska razmerja in kršenje lastninskih pravic vlagateljev, za kar pa ATVP nima nikakršnega zakonskega pooblastila in **nima zveze niti z začasno prekinitvijo poslovanja sklada kot podjetja niti s prekinitvijo poslovanja DZU, ki sklad upravlja**.

3.9. Ukrep ATVP je bil z ekonomskega stališča za tožnike uničujoč

Najpomembnejše pa je, da je skupna vrednost sredstev v skladih DZU Proficie Dadas v trenutku izdaje sklepa [15] že bistveno presejala 3,5 mrd SIT, saj je znašala 6 mrd SIT. To je pomenilo, da skladi DZU Proficie Dadas niso več smeli sprejemati novih vplačil. Skladom DZU Proficie Dadas je bilo zaradi ukrepa ATVP dovoljeno le izplačevanje investicijskih kuponov, ki bi jih v izplačilo prinesli številni zaskrbljeni vlagatelji, ki so prebrali zavajajoča sporočila za javnost, ki jih je v medije posredovala ATVP, kot npr. "Previdno pri naložbah v sklade", Delo, 15.3.1996 [16].

Skladi so od objave tega sporočila pa do objave Sklepa o določitvi največjega obsega vrednosti sredstev vzajemnih skladov, t.j. do 27.3.1996 izgubili skoraj 0,5 mrd kapitala, saj je slovenski borzni indeks (SBI) v tem času znatno padel [23] in sicer od 1589,18 (13.3.1996) na 1416,93 (27.3.1996), kar je pomenilo skoraj 11% v dveh tednih. Razlog za padec SBI je v tem, da so institucionalni, skupinski in posamični lastniki delnic, ki so prebrali sporočilo [16] in so poleg tega imeli informacijo o bodočih ukrepih ATVP, pospešeno prodajali delnice, ki so bile vsebovane tudi v portfeljih skladov DZU Proficie Dadas. Povečana ponudba teh delnic in dejstvo, da je sporočilo za javnost [16] odvrčalo potencialne kupce delnic, sta glavna vzroka za padec cen delnic in SBI ter posledično za realizirano kapitalsko izgubo zaradi prisilne razprodaje delnic, s čemer so bili oškodovani vlagatelji v sklade DZU Proficie Dadas.

Poleg tega je DZU Proficia Dadas morala sredstva za izplačila investicijskih kuponov zagotavljati izključno s porabo gotovine in sprotno prodajo najbolj likvidnih delnic iz portfelja skladov, saj so bila nova vplačila v sklade prepovedana. Če se na trgu v kratkem času pojavi velika količina delnic (v primerjavi s borzno kapitalizacijo), se na takšno stanje trg seveda odzove s padanjem cene teh delnic, kar pa pomeni materialno škodo vlagateljev. To dejstvo je razloženo v vsakem učbeniku, ki obravnava osnovne zakonitosti delovanja trgov vrednostnih papirjev. Situacija bi se v še veliko večji meri zaostri po 28.03.1996 oziroma 29.03.1996, ko je ATVP sklep o prepovedi nadaljnjih vplačil objavila v časopisu Delo in UL RS ter na novinarski konferenci. Že po 28.03.1996 je veliko število vlagateljev zahtevalo izplačilo njihovih investicijskih kuponov.

Temu uničujočemu stanju bi se bilo mogoče v celoti izogniti tudi v primeru resnično prisotnih hudih motenj, če bi ATVP ukrepala v skladu z zakonom in uporabila 4. odstavek 112. člena ZISDU namesto 3. odstavka. Po 4. odstavku 112. člena namreč lahko ATVP v primeru hudih motenj, opredeljenih v 3. odstavku istega člena, začasno prepove ODKUP IN PRODAJO investicijskih kuponov in s tem zaščititi vlagatelje in njihovo premoženje. Zahteva po sočasni prekinitvi odkupa in prodaje investicijskih kuponov ni naključna, pač pa je to edina logična možnost, ki bi preprečila zgoraj opisano razprodajo premoženja vlagateljev po nizkih cenah. Za povrh vsega je ATVP kasneje cinično razlagala, da je prepoved vplačil ob dovoljenih in pospešenih izplačilih "milejši ukrep", dejansko pa je šlo za mnogo ostrejši ukrep, ki je bil za vlagatelje uničujoč.

3.10. ATVP je izdajala notranje informacije

ATVP je kršila načelo, da je potrebno vse, za trg pomembne odločitve, javno objaviti po njihovem sprejemu. Ko se je ATVP 13.03.1996 v tajnosti odločila, da prepove nadaljnja vplačila v sklade DZU Proficie Dadas, bi najkasneje 14.03.1996 morala to informacijo objaviti, ali pa vsaj poskrbeti, da informacija ne bi bila dostopna le nekaterim posameznikom in skupinam. ATVP si je za objavo privoščila 14 dni odloga (28.03.1996 objava v časopisu Delo, 29.03.1996 objava v UL RS). Še pred odločitvijo o prepovedi (12.03.1996 in 13.03.1996) in pred sprejemom sklepa (20.03.1996) pa ATVP ni preprečila odliva informacij določenim osebam, ki so bile povezane z ATVP ali njenimi uslužbenci, kar je razvidno iz močnega porasta prometa na Ljubljanski borzi v omenjenih terminih. Navedeno "puščanje informacij" iz ATVP je bilo skupaj z obvestiloma za javnost glavni razlog za 11 odstotni

padec SBI v času od odločitve o prepovedi vplačil pa do objave sklepa ATVP. Izdajanje notranjih informacij je v nasprotju s 144. členom ZTVP.

Kot smo omenili v 3.9, so institucionalni, skupinski in posamični lastniki delnic, ki so imeli informacijo o bodočih ukrepih ATVP, pospešeno prodajali likvidne delnice, ki so bile vsebovane tudi v portfeljih skladov DZU Proficie Dadas. Povečana ponudba teh delnic je povzročila padec njihovih cen in s tem oškodovanje vlagateljev v sklade DZU Proficie Dadas pri prodaji delnic iz portfelja skladov zaradi izsiljene ter prikrite "de facto" likvidacije skladov.

Seveda se zastavlja vprašanje, zakaj je ATVP ukrepala tako, da je kršila lastninske pravice vlagateljev in jim povzročila materialno škodo. Številni tožniki so prepričani, da so posamezni uslužbenci ATVP, ki so bili povezani z lobiji, ki so kasneje privatizirali slovensko gospodarstvo, hoteli onemogočiti vlagatelje in predvsem preprečiti sodelovanje njihovega premoženja pri bližajočem se odkupu podcenjenih privatizacijskih delnic.

4. ATVP je zavrnila vse predloge reševanja krize, ki jo je sama povzročila

Stanje, kakršnemu so bili podvrženi skladi DZU Proficie Dadas po sklepu s strani ATVP, je bilo torej s strani zaščite premoženja vlagateljev najslabše možno, saj je vlagateljem napovedovalo skorajšnjo veliko materialno izgubo. Ker je ATVP sama ustvarila tako stanje, je kršila 3. odstavek 147. člen ZTVP [27], ki pravi: "*Pri opravljanju nalog iz drugega odstavka tega člena Agencija deluje v javnem interesu z namenom zaščite investorjev in razvoja trga vrednostnih papirjev*". ATVP je zavrnila vse poskuse reševanja krize, kot npr. predlog za prenos polovice premoženja v upravljanje DZU Pulsar. Da bi bila navkljub nekooperativnosti ATVP materialna škoda vendarle preprečena oziroma kolikor mogoče zmanjšana, je DZU Proficia Dadas izvedla zaščitni ukrep, tako, da je uvedla začasno skrbništvo nad skladi s strani družbe Priom, s čemer se je pisno strinjala večina vlagateljev. S tem ukrepom je DZU Proficia Dadas ustavila odkup in prodajo investicijskih kuponov, kar bi morala zagotoviti že sama ATVP z uporabo 4. odstavka 112. člena, če bi hude motnje zares obstajale. DZU Proficia Dadas je tako skušala preprečiti nadaljnjo razprodajo premoženja skladov po nizkih cenah in s tem še večjo materialno škodo vlagateljev, poleg tega pa je zagotovila, da so bili vsi vlagatelji obravnavani enako. Poudariti je potrebno, da bi tovrsten zaščitni ukrep v danih razmerah morala odrediti že sama ATVP, oziroma še pred tem sploh ne bi smela po nepotrebnem ustvariti razmer, ki so klicale po uvedbi takšnega zaščitnega ukrepa.

ATVP zaščitnega ukrepa skrbništva ni uvedla, nasprotno, vzpostavitev le-tega s strani DZU Proficie Dadas je uporabila kot razlog za odvzem dovoljenja za upravljanje dejavnosti slednji. ATVP je spravila vlagatelje v resnično nemogoč položaj, s tem, ko je zavrnila tudi vse načine reševanja situacije, ki jih je predlagal odbor vlagateljev na sestanku z ATVP 12.04.1996 (prenos skladov na drugo DZU, reševanje po zgledu zamrznjenih deviznih vlog).

5. ATVP je vlagatelje vede spravila v zмотo, tako, da so se odločili v svojo škodo

Tudi od trenutka začetka postopka za odvzem dovoljenja za opravljanje dejavnosti upravljanja investicijskih skladov DZU Proficii Dadas dalje je bilo ravnanje ATVP škodljivo in je še utrjevalo in povečevalo materialno škodo, ki so jo vlagatelji že utrpeli. ATVP bi morala od začetka ukrepanja proti DZU Proficii Dadas ravnati tako, da ne bi prišlo do oškodovanja vlagateljev ter da bi bili vsi vlagatelji obravnavani enako. ATVP je vsa ta dejanja opustila in je še pred pravnomočnostjo odločbe o odvzemu dovoljenja DZU Proficii Dadas dovolila oziroma celo spodbujala ter pripravila navodilo [35] za naslednje:

- *prepovedano delitev premoženja skladov in njihovo delno likvidacijo,*
- *izplačilo investicijskih kuponov s terjatvami namesto z denarjem,*
- *podpis škodljivih "Pogodb o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila".*

Tudi, če bi bila očitana opustitev dejanj pravno dopustna in če bi bile pravno dopustne tudi "Pogodbe o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila" [34], še vedno obstaja polna mera odgovornosti ATVP za nastalo materialno škodo vlagateljem. ATVP je namreč vlagatelje vede zavedla, da so z DZU Proficio Dadas in s Poslovnim sistemom Dadas d.d. (Dadas PS) podpisali sebi škodljive "Pogodbe o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila" [34]. Vlagatelji so omenjene pogodbe podpisali, ker so si od prevzemnika njihovih denarnih terjatev, t.j. od Poslovnega sistema Dadas d.d. obetali poplačilo teh terjatev v skladu s predloženimi amortizacijskimi načrti. Te obete je spodbudila tudi predstavnica ATVP, s tem, ko je v intervjuju za časopis Mladina izjavila "*Denar je nekje v sistemu Dadas*" [36]. V prvi vrsti pa je podpis pogodb spodbujala sama ATVP, s tem, da je pripravila navodila za postopek razdelitve skladov, za njihovo delno likvidacijo, za izplačilo investicijskih kuponov s terjatvami namesto z denarjem, same pogodbe o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila pa je označila kot "pravno dopustno rešitev", kar je popolnoma razvidno iz zapisnika [35]. Vlagatelji pa so takrat še v dobri veri sprejemali predloge rešitev, ki jih je pomagala pripraviti in odobrila ATVP.

Poslovni sistem Dadas d.d. naj bi sredstva za poplačilo denarnih terjatev do vlagateljev pridobil iz dobička iz poslovanja z vrednostnimi papirji, ki jih je prejel od DZU Proficie Dadas. To dejavnost je Poslovni sistem Dadas d.d. opravljal preko borzno posredniške družbe Dadas BPH, ki je poslovala pod njegovim okriljem. Vendar pa je ATVP slednji odvzela dovoljenje za izvajanje dejavnosti [37] kmalu potem, ko so še zadnji vlagatelji sklenili "Pogodbe o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila". Z odvzemom dovoljenja družbi Dadas BPH je bila odvzeta zadnja možnost pridobivanja sredstev za poplačilo terjatev vlagateljev. Če bi vlagatelji v času sklepanja pogodb (t.j. v podaljšanem roku za podpis do 29.05.1996) izvedeli, da se bo prevzemnik njihovega dolga moral odpovedati svoji glavni dejavnosti, ki naj bi bila vir za povračilo terjatev, bi teh pogodb prav gotovo nikdar ne podpisali. Tega pa vlagatelji seveda niso mogli vedeti, saj je ATVP postopek za odvzem dovoljenja družbi Dadas BPH pričela šele 12.06.1996, torej šele po preteku podaljšanega roka za sklenitev "pogodb o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila". **Vendar pa je ATVP za svoj bodoči ukrep odvzema dovoljenja vedela že prej, preden so vlagatelji začeli podpisovati omenjene pogodbe.** Za to obstaja veliko dokazov, na tem mestu navajamo dva zelo očitna:

1. Očitno je, da se je ATVP namerila ukrepati proti družbi Dadas BPH mnogo pred dogovorom 13.5.1996, v katerem je odobrila in pomagala pripraviti "pogodbe o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila", saj je že mnogo prej, to je 28.3.1996, iskala možne razloge za odvzem dovoljenja Dadas BPH. ATVP je namreč že dne 19.3.1996 opravila nadzor poslovanja Dadas BPH, 28.3.1996 pa je Ljubljanski borzi poslala dopis [39], v katerem je od slednje iskala "priznanje" oziroma "potrditev svojih domnev", da je član borze Dadas BPH d.d. s svojim trgovanjem nedovoljeno vplival na tečaje vrednostnih papirjev. Ljubljanska borza je v zaupnem dopisu [40] pritrdilno odgovorila ATVP dne 9.4.1996. Odtod sledi, da naj bi bili že najkasneje 9.4.1996 podani razlogi za odvzem dovoljenja družbi Dadas BPH. O tem dejstvu ATVP ni nikdar na kakršenkoli način opozorila vlagateljev, ko so se ti odločali o podpisu pogodb o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila ter prevzemu dolga s strani Poslovnega sistema Dadas d.d..

2. Nadaljnji dokaz je vsebina "Odredbe za začetek postopka za odvzem dovoljenja za opravljanje poslov z vrednostnimi papirji borzno posredniški družbi Dadas BPH" [37]. V tej odredbi so naštetih razlogi oz. kršitve, ki naj bi jih Dadas BPH storila v obdobju od 15.12.1995 pa do 29.02.1996. Domnevne kršitve so se očitno zgodile mnogo pred datumi priprave in sklepanja "Pogodb o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila", torej je ATVP za te domnevne kršitve vedela že dolgo časa in je temu ustrezno načrtovala svoje ukrepe. Ker je ATVP vedela za svoje bodoče ukrepe, je tudi vedela, da bodo vlagatelji, ki so pogodbe podpisali, utrpeli materialno škodo, saj Poslovni sistem Dadas d.d. ne bo sposoben poplačati terjatev. Samo odredbo pa je ATVP izdala 12.6.1996, torej kmalu za tem, ko je še zadnji vlagatelj podpisal "pogodbo o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila". Tako je ATVP vlagatelje namerno spravila v "past".

Za lažjo predstavo dodajamo še kronološki potek ključnih dogodkov v zvezi s pogodbami:

Datum	Dogodek
15.12.1995 – 29.02.1996	Obdobje, v katerem naj bi Dadas BPH izvedla domnevne kršitve (trgovanje v nasprotju z zakonom), zaradi katerih ji je ATVP kasneje odvzela dovoljenje.
28.3.1996	ATVP pošlje dopis Ljubljanski borzi in išče "priznanje" da je Dadas BPH trgovala v nasprotju z zakonom. (=iskanje argumentov za odvzem dovoljenja Dadas BPH)
9.4.1996	Ljubljanska borza pošlje zaupen dopis ATVP, v katerem "potrdi", da naj bi Dadas BPH res trgovala v nasprotju z zakonom. (="potrditev" argumentov za odvzem dovoljenja Dadas BPH)
27.4.1996 29.4.1996 (časopis Delo)	Obvestilo in ponudba vlagateljem glede podpisa "Pogodb o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila".
13.05.1996 (dogovor) 17.05.1996 (zapisnik)	ATVP pripravi načrt za razdelitev skladov in poplačilo kuponov s terjatvami ter kot "pravno dopustne" označi "Pogodbe o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila".
20.05.1996	Zadnji rok za podpis "Pogodb o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila", ki jih je ATVP označila kot "pravno dopustne".
29.05.1996	Podaljšani rok za podpis "Pogodb o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila".
12.06.1996	Potrjena pravnomočnost odvzema dovoljenja za upravljanje skladov DZU Proficii Dadas.
12.06.1996	ATVP prične postopek za odvzem dovoljenja Dadas BPH, tako, da izda odredbo o odvzemu dovoljenja Dadas BPH. Kot razlog pa v odredbi navaja kršitve iz obdobja 15.12.1995 – 29.02.1996. To pomeni, da je ATVP nedvomno že ob dogovoru 13.05.1996, vedela, da obveznosti s strani Poslovnega sistema Dadas d.d. iz pogodb nikdar ne bodo mogle biti izpolnjene. ATVP je s tem vlagatelje zavedla in jim povzročila škodo.

ATVP sicer vlagateljev ni prisilila v podpis pogodb, jih pa je brez dvoma namerno zavedla pri njihovi lastni odločitvi, saj vlagatelji na podlagi takratnih, njim dostopnih informacij niso mogli vnaprej vedeti, da prevzemnik dolga terjatev ne bo mogel izplačati. Slednje pa seveda ne velja za ATVP, saj je le-ta že v času dogovora 13.05.1996 natančno vedela za svoje bodoče ukrepe, s tem pa je vedela, da prevzemnik dolga Poslovni sistem Dadas d.d. terjatev ne bo mogel poravnati. Zagotovo tudi s strani DZU Proficie Dadas kakor tudi s strani Poslovnega sistema Dadas d.d. te pogodbe ne bi bile podpisane, če bi bilo znano, kakšen scenarij v tajnosti pripravlja ATVP.

Dokaz: naslednje listine, pri čemer so listine, označene z "R", priložene tej vlogi:

[1]	Letno poročilo o delu ATVP za leto 1995, Poročevalec DZ. 33/1996, str. 39	
[2]	Pravila za izdajanje začasnih dovoljenj DZU vzajemnih skladov, ATVP, 18.10.1995	
[3]	Upravljanje portfeljev investicijskih skladov, Jovan Lukovac, ATVP, 13. tradicionalna konferenca Ljubljanske borze, 19.–21.5. 1996, Portorož, tabela 2	
[4]	Evropska direktiva 85/611/EEC, 22. člen, Official J. of EC No. L 375/3, 31.12.1985	
[5]	Poročilo o stanju na trgu vrednostnih papirjev za leto 1994, ATVP	
[6]	Poročili vlagateljem v vzajemne sklade v upravljanju: družbe Fundus za leto 1993 in PD z dne 13.12.1995	
[7]	Delno poročilo o opravljenem pregledu Dadas BPH 19.3.1996, ATVP, 20.3.1996	
[8]	Predlog za izdajo zakona o trgu vrednostnih papirjev z osnutkom zakona, Poročevalec DZ 13/1993, str. 21, 22	
[9]	Mnenje sekretariata DZ za zakonodajo in pravne zadeve o osnutku ZTVP, 17.6.1993	
[10]	Predlog zakona o trgu vrednostnih papirjev, Poročevalec DZ, 34/1993, str. 46	
[11]	Odredba ATVP o odpravi pomanjkljivosti v zvezi z naložbami v vzajemne sklade v roku 60 dni, 20.3.1996	
[12]	Odredba ATVP za začetek postopka za odvzem dovoljenja za opravljanje dejavnosti IS PD "Priom kot navidezni kupec oz. prodajalec", 3.4.1996 – dopolni	
[13]	Predlog sklepov v zvezi z ugotovljenimi nepravilnostmi pri poslovanju DZU Proficia Dadas, 13.3.1996	R
[14]	Zapisnik 4. seje strokovnega sveta ATVP	R
[15]	Sklep o določitvi največjega obsega vrednosti sredstev vzajemnih skladov, ki jih lahko upravlja posamezna družba za upravljanje, 20.3.1996, UL RS, 17/96, 29.3.1996	R
[16]	Previdno pri naložbah v sklade, sporočilo za javnost, ATVP, Delo, 15.3.1996	R
[17]	Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje, UL RS 6/1994, 11.11.1994	R
[18]	Gradivo Agencije za 4. sejo strokovnega sveta 20.3.1996: "Možni ukrepi v zvezi z nepravilnostmi, ugotovljenimi pri pregledu poslovanja DZU Proficia Dadas" s 4 prilogami in delnim poročilom o opravljenem pregledu Dadas BPH dne 19.3.1996 v zvezi z vzajemnimi skladi na upravljanju pri Proficiji Dadas.	R
[19]	Na Ljubljanski borzi preveč špekulantov, razgovor z Dušanom Mramorjem, Finance 31/3, 14.4.1996	R

[20]	Magnetogram 137. seje Odbora Državnega zbora za finance in kreditno-monetarno politiko, str. 16, 22.10.1996	R
[21]	Odločba Ustavnega sodišča U-I-77/96; Odklonilno ločeno mnenje sodnika Krivica, 3.6.1996	
[22]	Poročilo o odpravi nezakovitosti, Dopis ATVP Ustavnemu sodišču, U-I-77/96, 20.6.1996	R
[23]	Ljubljanska borza, izpis Slovenskega borznega indeksa od 3.1.1994 do 26.10.2001	R
[24]	Večer, 16. in 30.3. 1996 ter Delo, 18.3.1996, Slovenski borzni indeks, Delo, SBI v letu 1996	
[25]	Delo, Promet z vrednostnimi papirji na Ljubljanski borzi, 16 in 12.3.1996.	
[26]	Pričanje nekdanjega guvernerja Banke Slovenije, dr. Franceta Arharja, Kunaverjeva ul. 9, 1000 Ljubljana	
[27]	Zakon o trgu vrednostnih papirjev	R
[28]	Izjava Franca Stropnika, Jutranjik, 26.7.1998	
[29]	Pričanje Boštjana Horvata, Krpanova ul. 2, 1360 Vrhnika	
[30]	Odločba o odvzemu dovoljenja za opravljanje dejavnosti upravljanja investicijskih skladov, 9.5.1996	
[31]	Sklep okrožnega sodišča Maribor, IP 252/96-3 RIZ 349/96 – dopolni datum	
[32]	Predlog Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje, Poročevalec DZ, 35/2001, str. 9, 9.5.2001	
[33]	Poročilo o revidiranju poslovanja vzajemnih skladov PD, Podboršek Revizijska družba k.d., 30.4.1996, Povzetek in grafični prikaz poenostavljene bilance vzajemnih skladov PD v marcu 1996	
[34]	Pogodba o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila – izvod pogodbe	R
[35]	Dopis ATVP Proficiji Dadas: "Dopustni (možni) pravni okviri za rešitev problema investitorjev...", 17.5.1996 (zapisnik dogovora z dne 13.5.1996)	R
[36]	Dadasov nadzornik, intervju z N. Plavšak, Mladina 16/1996, str. 28, 16.4.1996	R
[37]	Odredba ATVP o začetku postopka za odvzem dovoljenja DBPH za opravljanje poslov z VP, 12.6.1996	R
[38]	dopolni Citat; Krivic; Smrt firme...	
[39]	Trgovanje člana Dadasa BPH d.d., pismo ATVP Ljubljanski borzi d.d., 28.3.1996	R
[40]	Ljubljanska borza zaupno odgovori Agenciji o verjetni manipulaciji Dadasa BPH 29.1.1996, 9.4.1996	R
[41]	Letno poročilo Ljubljanske borze d.d., strani 2 do 7 in stran 20/21	R
[42]	Gospodarski Vestnik 21/2001: Trendi, Draško Veselinovič	R
[43]	Pogodba o nakupu kuponov in Pravila upravljanja sklada	R
[44]	Izjava g. Žajdele pred preiskovalno komisijo	R
[45]	Odgovor ATVP ustavnemu sodišču (odgovor na pobudo za oceno ustavnosti in zakonitosti Sklepa o določitvi največjega obsega vrednosti sredstev vzajemnih skladov, ki jih lahko upravlja posamezna družba za upravljanje), 10.4.1996	R
[46]	ATVP, Novinarska konferenca, 29.3.1996	R

XXI.

Kot je navedeno v prejšnji točki, se je Strokovni svet ATPV 13. 3. 1996 očitno odločil za ustavitev vplačil v vzajemne sklade DZU Proficie Dadas, kar bi bila dejansko protizakonita, prikrita likvidacija premoženja vzajemnih skladov DZU Proficie Dadas, ki so bili v lasti vlagateljev - tožnikov. Ker se je Strokovni svet ATPV zavedal odsotnosti pravne podlage za prepoved vplačil, je sejo prekinil za teden dni in strokovni službi naložil, da najde pot za realizacijo te protipravne in ekonomsko nevzdržne odločitve. Strokovna služba je v zagati predlagala drugačen, prav tako nezakonit temelj - namesto domnevnih nepravilnosti in pomanjkljivosti v DZU Proficii Dadas naj bi bila problem počasna privatizacija in s tem povezane domnevne, bodoče hujše motnje pri poslovanju vzajemnih skladov. Delno likvidacijo vzajemnih skladov DZU Proficie Dadas naj bi izpeljali po 3. odst. 112. člena ZISDU, ki predpostavlja vsaj hujše motnje na finančnem trgu, čeprav teh ni bilo.

ATVP je 20.3.1996 s Sklepom o določitvi največjega obsega vrednosti sredstev vzajemnih skladov, ki jih lahko upravlja posamezna družba za upravljanje omejila premoženje tožnikov. Sklep je bil sprejet brez pravne in dejanske podlage in je prizadel eno samo DZU Proficio Dadas. Bil je navidez naperjen le proti sami družbi za upravljanje DZU Proficii Dadas, v resnici in zavestno pa tudi proti vlagateljem - tožnikom, kar je predsednik Strokovnega sveta ATPV dvakrat izrecno priznal. Sklep je bil v nasprotju s podpisanimi pogodbami tožnikov z DZU Proficio Dadas in pravili upravljanja vzajemnih skladov DZU Proficie Dadas, določbami ZISDU in stroke o neprekinjenem delovanju normalnih, odprtih skladov. Sklade je preoblikoval v likvidacijske, razprodajno-izplačilne tvorbe, saj je vodil v razprodajo premoženja skladov, ki jih je upravljal DZU Proficia Dadas ob hkratni preprečitvi dotokanja novih denarnih sredstev in odvrčanju potencialnih kupcev vrednostnih papirjev. Zaradi povečanja ponudbe vrednostnih papirjev, ki jih je bila DZU Proficia Dadas prisiljena razprodajati, je njihova vrednost bistveno padla.

ATVP v nasprotju s 3. odst. 112. člena ZISDU ni prekinila poslovanja skladov, temveč je omejila premoženje vlagateljev - tožnikov. V Sklepu je izpustila rok veljavnosti in izdala sklep namesto odredbe. 8 dni kasneje je prepovedala tudi objavljane vrednosti enote premoženja skladov v medijih. S tem je vzajemne sklade DZU Proficie Dadas dejansko prisilila v prikrito likvidacijo, ne da bi objavila zakonsko zahtevan sklep o začetku likvidacije in ne da bi izpolnjevala določila 49. člena ZISDU. S tem je vlagateljem - tožnikom onemogočila zaščito, ki jo nudita ZISDU in zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji v takem primeru. ATPV je s Sklepom tožnikom odvzela zakonsko, ustavno in mednarodno zaščitene lastninske in človekove pravice do lastnega premoženja v vzajemnih skladih DZU Proficie Dadas. ATPV je ravnala v nasprotju z eno svojih glavnih zakonskih nalog - zaščito vlagateljev.

ATVP svoje odločitve z dne 13.3.1996 in Sklepa z dne 20.3.1996 vse do 28.3.1996 ni objavila, so pa zanj zvedeli nekateri institucionalni vlagatelji. Kot posledica izdajanja notranjih informacij ATPV in objave zavajajočega obvestila v medijih 15.3.1996, je Slovenski borzni indeks od 15.3.1996 do 27.3.1996 padel za 11 %. Z objavo Sklepa je prišlo do navala vlagateljev na izplačila vrednosti investicijskih kuponov, kar bi DZU Proficio Dadas v enem ali dveh dneh pripeljalo do nelikvidnosti in stečaja. V noči pred objavo sklepa je DZU Proficia Dadas zato uvedla skrbništvo nad skladi in s tem izpolnila zahteve ZISDU o prekinitvi poslovanja skladov. ATPV je to izkoristila za začetek postopka za odvzem dovoljenja DZU Proficii Dadas za opravljanje dejavnosti upravljanja investicijskih skladov.

Po borznem zlomu in nastali krizi so vlagatelji - tožniki in PD ostali sami in reševali položaj tako, kot so ga ob razpoložljivih informacijah lahko. Na skupščini so se odločili za prenos upravljanja na drugo družbo in izvolili svoj odbor. ATVP je v razgovoru s člani odbora vlagateljev odklonila reševanje po uspešnem vzoru zamrznjenih deviznih vlog. Sredi maja 1996 je napisala navodilo za nezakonit izstop tožnikov iz vzajemnih skladov in za protizakonito delitev premoženja skladov. ATVP je tožnike s "pravno dopustno" rešitvijo spodbujala k izstopu in je veliko večino vlagateljev z izjavo o tem, da "je pretežni del denarja vlagateljev nekje v sistemu Dadas", napeljala, da so s DZU Proficio Dadas in Poslovnim sistemom Dadas d.d. podpisali "Pogodbe o odkupu investicijskega kupona ter načinu poplačila". Tožniki so si od prevzemnika njihovih denarnih terjatev obetali poplačilo teh terjatev v skladu s predloženimi amortizacijskimi načrti. Tožniki-podpisniki niso vedeli, da bodo samo oni pokrivali vse stroške borznega zloma in realizirane izgube pri razprodaji podcenjenih delnic.

ATVP je že od konca marca 1996 v tajnosti načrtovala odvzem dovoljenja borzno-posredniški hiši Dadas BPH. ATVP je torej v času sklepanja spornih Pogodb vedela, da bo Poslovni sistem Dadas d.d. kot prevzemnik obveznosti DZU Proficie Dadas v kratkem ostal brez sredstev za plačilo teh obveznosti. Podpisniki so si od poslovanja družbe Dadas BPH na trgu obetali povrniti del svojih vlog, drugi del so pričakovali iz naslova podcenjenih privatizacijskih delnic, ki so tiste mesece prihajale na trg. Ko so zadnji vlagatelji podpisali Pogodbe in sodišča izdala sodbe, je ATVP sprožila postopek za odvzem dovoljenja družbi Dadas BPH. S prenehanjem poslovanja družbe Dadas BPH pa je, in to je bilo ATVP dobro znano, brez neposrednega dostopa do trga in brez pomembnega vira dohodkov ostal tudi prevzemnik dolga, Poslovni sistem Dadas d.d..

DOKAZ: kot doslej

XXII.

Poleg navedenega tožeča stranka še enkrat opozarja na svojo trditev iz dosedanjih vlog, to je, da bi v smislu 49. in nadaljnjih členov takrat veljavnega ZISDU ATVP po pravnomočnosti odločbe o odvzemu dovoljenja za delo DZU Proficii Dadas morala bodisi likvidirati celotne vzajemne sklade DZU Proficie Dadas, bodisi z odločbo prenesti upravljanje celotnih vzajemnih skladov na drugo DZU. ATVP ni storila ničesar od tega. Pač pa je ATVP protizakonito še pred pravnomočnostjo odločbe o odvzemu dovoljenja DZU Proficii Dadas dovolila in spodbujala za vlagatelje – tožnike naslednja škodljiva dejanja: razdelitev skladov, njihovo delno likvidacijo, poplačilo investicijskih kuponov s terjatvami namesto z denarjem ter podpis za vlagatelje – tožnike škodljivih "pogodb o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila".

Če bi ATVP ukrepala tako, kot je opisano v prejšnjem odstavku in kot določa zakon, potem ne glede na neutemeljene ukrepe zoper DZU Proficio Dadas vrednost premoženja tožnikov ne bila izničena, kar potrjujejo podatki o donosih premoženja tistih investitorjev v sklade v upravljanju DZU Proficie Dadas, ki so po prenehanju te družbe za upravljanje svoje premoženje prenesli h Kmečki družbi.

XXIII.

Tožeča stranka še poudarja, da bi bilo v konkretnem primeru smotrno, da sodišče najprej odloči o temelju odškodninske odgovornosti tožene stranke z izdajo vmesne sodbe.

Glede na veliko število tožnikov, ki so predložili veliko število dokumentov, s katerimi izkazujejo višino svojih terjatev, bi bilo skladu z načelom smotrnosti in ekonomičnosti postopka primerno, da sodišče najprej odloči o temelju tožbenega zahtevka.

DOKAZ: sodni preudarek

Grosuplje, 15.9.2002

██████████ in ostali